אתה והלירה

מדליות: החחביב של החברה הממשלתית

מומחים מעריכים את שווי המטבעות והמדליות המוחזקות כיום בידי אנשים פרטיים במיליארד לירות לערך. נתון זה מבוסס כולו על שני גורמים, המחזיקים את המחירים בשוק. האחד הוא החברה־הממשלתית־למדליות־ולמטבעות, בניהולו של **יצחק אבני**, והשני הוא בעשרה סוחרים פרטיים. גם לחברה הממשלתית וגם לסוחרים עניין בהעלאת מחירי ה־מדליות המונפקות, כדי למוכרן במחיר גבוה יותר. עד לפני זמן קצר היתה ה־חברה־הממשלתית הגורם היחידי המנ־פיק מדליות (היינו, טובע אותן ומוכרן למנויים במחיר קבוע). עליית המחירים לאחר מכן הזרימה רווחים לסוחרים ש־קנו כמויות מן המדליה הנכונה, או ל־אספנים־חובבים.

אולם להיטותה של החברה־הממשל־תית לגריפת רווחים הביאה לא אחת להצפה במדליות, בכמויות שגרמו לירי־דת מחירים ולמשבר. הדוגמה האחרונה היא מדליית בן־גוריון, שהמיספר שהוט־בע ממנה נסתר. החברה־הממשלתית נוה־גת גם לשמור אצלה כמויות גדולות מכל מדליה, להזרימה לשוק במועדים הנוחים לה, לגרום שוב להורדת מחירים.

כאשר נוכח אבני למה שגרם בהצפת השוק עם מדליית בן־גוריון, החליט לנהוג ההיפך בהנפקת מדליית חנוכיה, הוציא לשוק רק כמה אלפי יחידות. כיוון ש־מרבית 70 אלף מינויי החברה הממשל־תית רצו לרכוש מדליה זו, חילקה החברה את המדליה, לפי דבריה, למי שטופס־ההזמנה שלו הקדים להגיע. מינויים רבים התלוננו כי טופס ההזמנה הגיע לביתם יום אחרי תום מועד ההרשמה. תלונות כאלה ואחרות גרמו שוב לעירעור מעמ־דה של החברה הממשלתית, כגורם ה־מסוגל לווסת את השוק של מדליות ו־מטבעות הגדול בישראל ובעולם.

אוזלת־יד זו של החברה־הממשלתית הניעה גורמים פרטיים לקחת לידיהם את כל שלבי המיסחר, למן ההנפקה ועד לוויסות השוק, בהנחה כי אם הם יחזי־קו בידיהם את כל המדליות המוטבעות, לא תוכל החברה־הממשלתית לפגוע ב־שוק ולמנוע מהם להרויח כמתוכנן.

כיוון שלפי החוק רשאית רק החברה־הממשלתית להטביע מדליות לפרטיים, הפכה החברה קבלן־מבצע של הסוחרים הפרטיים. המיבצע הגדול, בהיקף ממלכ־תי, של הפרטיים, היה הנפקת ומכירת מדליית „תחביב", הנוגעת עם התעוכה הבינלאומית של התחביבים.

איש־מטבעות פרטי, **יהושע ליבני**, בסיוע משקיע שקט בשם **דניאל מיכ־אל**, הזמינו אצל החברה־הממשלתית את מדליית „תחביב". הם קיבלו 2500 מדל־יות זהב, 3000 מדליות כסף וכמות דומה של ארד. במחירי היום, הם שילמו עבור מדליה־זהב 450 לירות, עבור מדליה־כסף 250 ועבור ברונזה כ־50 לירות, היינו,

מדליית תחביב
לא־מיקצועי

750 לירות עבור סט. הם הציעו את ה־סט למכירה ב־3000 לירות לערך.

היזמים השיגו את רשימת מינויי ה־חברה הממשלתית למדליות, שלחו להם חוזר המודיע על המדליות, והמציע אותן למינויי החברה־הממשלתית במחיר של 2850 לירות בלבד. כל מדליה נשאה מיס־פר קטלוגי, ותעודה המאשרת כי הוטב־עה על־ידי החברה־הממשלתית. כן ניתן אישור למיספר המדליות שהוטבעו בסך־הכל.

מיבצע זה, העתיד להכניס ליזמים כ־5 מיליון לירות, הכעיס את אבני, שראה בהיקפיו ובממדיו תחרות קשה מדי. אבני פנה ליועץ־המישפטי של החברה, ביקש לבדוק אם אין היבטים פליליים לכך שהחוזר של מדליית־תחביב דומה ל־חוזרי החברה־הממשתית ועלול להטעות את מקבליו. כן ביקש לבדוק כיצד הגיעו כתובות מינוייו לידי מפיצי המדליה. אבני אף סיפר כי קיבל לביתו הודעה על מדליית תחביב ובנו היה בטוח כי זוהי הנפקת החברה שבראשה עומד אביו.

דניאל מיכאל, העומד מאחרי המיבצע הלא־חובבני, השיב כי רשימת המינויים המלאה היתה מוצגת עד לפני שבוע ב־אולם הכניסה של החברה־הממשלתית, כדי שכל רואיה יתפעלו ממיספר המי־נויים. כל אחד יכול היה להעתיק את הכתובות, אמר. הוא סבור כי אין כל דימיון בין החוזר שלהם לבין זה של החברה־הממשלתית. כל הניירת לתשלום עבור המדליות, וכן המעטפה למישלוח התזמנה נושאים כותרות־ענק של מרכז־ישראלי־למטבעות־ולמדליות, ואין כל אפ־שרות לטעות.

אבני עצמו טרח גם לפרסם מיכתב ב„ג'רוזלם פוסט", כדי להודיע שאין ה־חברה הממשלתית עומדת מאחרי ה־מדליה החדשה.

מה' מהות הצ'קים?

הפיזסום הנרחב של פרשת פסק־הדין המחוזי, שאימץ את גירסת מס־ההכנסה שלפיה חובת רישום צ'קים חלה על הנהנה מן הצ'ק בפועל, ומכאן שמי ש־קיבל צ'ק והעבירו לאחר בגין חוב אינו חייב לרושמו, עוררה עניין רב וחוסר־אמון בעובדה שאכן ניתן פסק־דין כזה. ציבור עורכי־הדין ורואי־החשבון טען, כי הפירסום בוודאי אינו מדוייק, שכן אין להניח שבית־המישפט יאמץ גירסה ה־סותרת את כל המקובל בחשבונאות.

אחרי ששילטונות מס־ההכנסה הסתב־כו בפרשה בגלל רצונם להרשיע בכל מחיר את **אפרים אברון**, מנכ"ל „פאן־לון" שבעניינו ניתן פסק־הדין, מסר פקיד־השומה לחקירות בתל־אביב, **ינקו לינ־סקר**, בעיתון „הארץ" ביום חשישי האחרון גירסה מוזרה עוד יותר. לדבריו: „לנו לא חשובים כללי החשבונאות, אלא היכן נעשתה הפעולה הכלכלית. אנו גוד־קים את המהות של הצ'ק, שבמיקרה זה היה הכנסה בפועל לחברת „פאן־לון"." לינסקר הוסיף דוגמה, להבהרת העניין: „נניח שחברת „כלל" מלווה לחברה פלו־ני. הלווה מחזיר את ההלוואה בצ'ק לפקודת „אורדן", שהיא חברה־בת של „כלל". „אורדן" מעבירה את הסכף בצ'ק אחר ל„כלל". ההכנסה צריכה להירשם בסיפרי „כלל", ולא בסיפרי „אורדן"."

דברים אלו של לינסקר עוררו תגובה של תמיהה מוחלטת. עורך־הדין **בועז נהיר**, שהוא אחד מגדולי המומחים ל־דיני מיסים בארץ, סיפר כי כח נדהם למיקרא הדברים, עד שלא היסס לשאול את נציב מס־ההכנסה, **אליעזר שילו־ני**, כיצד מצהירים אנשיו הצהרות הנוג־דות את הפסיקה והנוהל עד כה. נהיר אמר, כי לא ייתכן שהכנסה לא תירשם בספרים, כמוה כהוצאה.

בהתייחסו לדוגמה שהביא לינסקר ב־יחס ל„כלל", אמר נהיר, כי יש מיספר ניכר של פיסקי־דין של בית־המישפט ה־עליון שבהם נישומים הורשעו על אי־רישום הכנסות, וטענו כי כנגד ההכנסה שלא נרשמה לא נרשמה גם הוצאה, ו־בית־המישפט העליון קבע מפורשות כי אין זו הגנה וכי יש לרשום כל הוצאה והכנסה.

נשיא לישכת עורכי־הדין, עורך־הדין **יצחק טוניק**, אמר אף הוא בעיקבות דיברי לינסקר, כי אינו מבין מה פירוש הדבר לרשום צ'ק לפי מהותו. לדעת טוניק, כל גוף המקבל צ'ק כהכנסה חייב להעבירו ברישום בספריו. הוא סבור כי הטענה שאין זה מענייננו של פקיד־השומה אם נשמרו או לא נשמרו כללי החשבונ־אות, היא מתפכנית, וקשה לראות את אחיזתה במציאות. הוא אינו מקבל את הסברי לינסקר בקשר ל„כלל" ו„אורדן", וסבור כי החזר־ההלוואה צריך להירשם בחברת „אורדן" לחובת הקופה (עם קבלת הצ'ק), ואחר־כך יש לזכות את הספרים לטובת „כלל".

רואי־חשבון אחדים אמרו, כי אין ספק בכך שכל צ'ק לפקודת חברה פלונית חייב להירשם קודם־כל ובראש־ובראשונה בסיפרי אותה החברה שהצ'ק נרשם ל־פקודתה. כל גורם שדרכו עובר הצ'ק צריך לאחר־מכן לרושמו בספריו, שכן החזקת הצ'ק אצלו גורמת לו הכנסה כספית והנאה כספית בצורה זו או אח־רת.

פסק־הדין של השופט המחוזי **דב לוין** הרשיע את אברון, ודן אותו לשנה וחצי מאסר על כך שרשם צ'קים שהגיעו על־שם חברת „פאן־אמריקן", שבנתה מלונות, בסיפרי „פאן־אמריקן" ולא ב־סיפרי חברת „פאן־לון", שהיתה הקבלן המבצע של המלונות והיה לה הסכם כספי עם „פאן־אמריקן".

הממונה אישר בלי בדיקה

החקירה שעורך מנכ"ל החברה־לפי־תוח־מיפעלי־תיירות, **שימחה פופס**, כיצד קיבלה מיסעדת „תל־אביב הקטנה" הלוואה בעוד שאינה מצויידת ברישיו־נות כחוק, הביאה תוצאות מפתיעות. ה־בדיקה הראשונה העלתה, כי למיסעדה אושרה הלוואה של 70 אלף לירות מן הקרן להון־חוזר של החברה. ניתנו לה בפועל 38 אלף, כאשר גילה פופס כי למיסעדה אין רישיונות כחוק. תיק ה־בקשה הראה, כי האחראי לבדיקות ה־רישיונות מטעם מישרד־התיירות כתב מיכתב רישמי לחברה הממשלתית, ובו אישור כי בדק את המיסעדה וכי היא מצוידת ברישיונות כנדרש.

פופס פנה לראש אגף שירותי־תיירות במישרד־התיירות, **יצחק וילק**, ושאלו כיצד ניתן מיכתב־אישור כאשר למיסעדה אין רישיון כנדרש. כותב המיכתב הסביר לוילק, כי אכן כתב את המיכתב בלי בדיקה כלל, מתוך הנחה שיש רישיונות כאלה.

עתה ביקש פופס מיועצו המישפטי לבדוק כיצד יוכל לדרוש בחזרה את ה־כספים שנתן שלא כחוק, ומה ניתן לע־שות לאלה שהיטעו את החברה הממשל־תית.

אגב, השבוע הוזמן פופס על־ידי כמה מלונאים לסעודת־צהריים במיסעדת „תל־אביב הקטנה", והודיעם על סירובו לסעוד במקום שאין לו רישיונות כחוק.

מנכ"ל פופס
לא־חובב

שביט נודיח את ויטלה

נשיא־התעשיינים, **אברהם שביט**, החליט להדיח את יושב־ראש דור־ההמשך של התעשיינים, **ראובן ויט־לה**, הזוכה בכיסוי רב מדי בעיתונות, ולמנות במקומו את **עוזי גרסטנר**, ה־מיועד על־ידי שביט לתפקיד נשיא ה־תעשיינים בעוד ארבע שנים. אך הצרה היא שגרסטנר אינו חבר בדור ההמשך. שביט הודיע לויטלה, כי בגלל פעילותו ב־פוליטיקה עליו לפרוש עד לסיום הבחי־רות, וכי הוא־עצמו ימנה לו מחליף.

הנהלת דור ההמשך, שדנה בהצעה, דחתה בכל תוקף את הרעיון ששביט יקבע את ממלא־המקום, והחליטה כי רק היא תעשה זאת.

„דביר" רכשה את „קרני"

הוצאת־הספרים „קרני" של **שמואל כץ**, נמכרה להוצאת „דביר". הוצאת „קרני" מחזיקה בכמה ספרים בעלי־ערך, ביניהם מילון מגידו. הוצאת „דביר", ה־מנוהלת על־ידי **אלכסנדר ברוידא**, מוציאה לאור את סידרות כל כיתבי ה־קלסיקונים העיבריים. ההוצאה נוסדה ב־שעתו על־ידי המשורר **ביאליק** והסופר **רבניצקי**.

הוצאה אחרת, „בוסתן", מוצעת למכי־רה על־ידי בעליה, הרוצה לעבור להפצת ספרים עיבריים בארצות־הברית והדפסת עיתונים ישראליים ומכירתם שם.

הבורסה

מה קרה ב„פמה"?

מניות חברת „פמה", שבשליטת „בנק המיזרחי", עלו משער של 80 לשער של 130 לערך. מאחרי העלייה ניצב גורם ה־רוכש בהתמדה כמויות ניכרות של ה־מניה, בהנחה שמחירה יעלה תוך כמה חודשים ל־400. בדיקה העלתה, כי השלי־טה בחברה היא בידי „בנק המיזרחי", ואין אפשרות להשתלט עליה. לבנק היו תוכניות להפוך את החברה למנוף עיסקי גדול, מאחר שהחברה־להשקעות של הבנק עוסקת בעיקר בגיוס כספים בהנפקות עבור חבנק. תוכניות־הפיתוח כללו כניסה לעיסקי ביטוח־מכס וכדומה.

תוכניות אלו נידחו עד גמר חוויכוח עם מס־ההכנסה, על גובה מס־השבח ש־יש לשלם על ריווחי החברה לשנת 1975/1976. אלה הן עובדות. אי־הוודאות לגבי תוצאות הוויכוח עם מס־שבח ומתי ייגמר, מונע המלצה על רכישה של מנייה זו, למרות מחירה הנמוך, אם המשקיע מצפה לרווח מהיר. אם המשקיע מוכן לשבת על ההשקעה כחצי־שנה, הרכישה היא כדאית.

מלון „טל" ייפתח באפריל

מלון חדש בשם „טל" ייפתח בחודש אפריל ברחוב הירקון בתל־אביב. המלון הוקם על־ידי שותפות של משקיעים דרום־אפריקאיים ובעל מלון „באזל", **ישעיהו שפיגל**. ההשקעה במלון היא 26 מיליון לירות, לעומת תחזית של 19 מיליון. ה־משקיעים נאלצו להשקיע מכיסם בלבד את הסכום שלמעלה מ־19 מיליון הלירות כיוון שביקשו, בשעתו, מן החברה־הממ־שלתית־לפיתוח־מיפעלי־תיירות, הלוואה לפי 19 מיליון לירות, מבלי לחביא בחש־בון התייקרויות צפויות.

במלון החדש 120 חדרים.